

Η τουρκική εισβολή

Η ΕΙΣΒΟΛΗ ξεκίνησε το πρωί της 20ης Ιουλίου του 1974 με την απόβαση τουρκικών στρατιωτικών μονάδων στην περιοχή Πενταμίλι λίγο έξω από την Κυρήνεια. Η παραλία και όλη η πλευρά του Πενταδάκτυλου που κοιτάζει προς τα παράλια της Τουρκίας ήταν ουσιαστικά αφύλακτη, καθώς οι μονάδες της Εθνικής Φρουράς ήταν απασχολημένες στο πραξικόπημα που ξέσπασε πέντε μέρες νωρίτερα.

Μοιραία, οι Τούρκοι στρατιώτες δεν συνάντησαν καμία ουσιαστική άμυνα και με ευκολία κατέλαβαν αρχικά την παραλία και στη συνέχεια προχώρησαν προς την πόλη της Κυρήνειας.

Τα ραντάρ της Εθνικής Φρουράς είχαν εντοπίσει ήδη από τα μεσάνυχτα της 19 Ιουλίου ύποπτες κινήσεις έξι τουρκικών πλοίων ανοιχτά της Αττάλειας με κατεύθυνση προς την Αμμόχωστο. Το ΓΕΕΦ ωστόσο, θεώρησε πως επρόκειτο για άσκηση και δεν πήρε κανένα μέτρο. Λίγες ώρες αργότερα, στις 4 το πρωί, άλλα έντεκα τουρκικά πλοία είχαν φθάσει μόλις 15 μίλια έξω από την Κυρήνεια. Επρόκειτο για αποβατικά πλοία.

Η Εθνική Φρουρά αντέδρασε όταν ήταν πλέον αργά. Στις 4:45 το πρωί η τουρκική αεροπορία άρχισε τους βομβαρδισμούς, ενώ τα αποβατικά πλοία άρχισαν να κινούνται προς τις ακτές.

Η απόβαση ξεκίνησε στις 7:15, η επιστράτευση ωστόσο, απ' το ΓΕΕΦ ξεκίνησε με πολύ μεγάλη καθυστέρηση. Εν τω μεταξύ, η πραξικοπηματική κυβέρνηση του Νικόλαου Σαμψών αιφνιδιάστηκε από τις εξελίξεις, ενώ στην Αθήνα το ΓΕΣ διέταξε την ΕΛΔΥΚ να μην βγει από το στρατόπεδό της στο Γερόλακο, κάτι όμως που δεν έπραξε ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ, καθώς πρόλαβε και απομάκρυνε το μεγαλύτερο μέρος της μονάδας, πριν από τους βομβαρδισμούς.

Άμεσος στόχος της τουρκικής αποβατικής δύναμης στο Πενταμίλι της Κυρήνειας, ήταν να δημιουργήσουν το αναγκαίο προγεφύρωμα, στο οποίο σύντομα άρχισαν να καταφθάνουν τα αναγκαία βαρέα όπλα, προμήθειες και οι ενισχύσεις σε στρατιώτες. Παράλληλα, τουρκικά μεταγωγικά μετέφεραν αλεξιπτωτιστές στους τουρκοκυπριακούς θύλακες στα μετόπισθεν, στις περιοχές δηλαδή της Λευκωσίας - Αγύρτας και Αγίου Ιλαρίωνα.

Σ' αυτό το σημείο ανέλαβε δράση η ΕΛΔΥΚ, οι άντρες της οποίας αντιμετώπισαν με επιτυχία τα πρώτα κύματα των αλεξιπτωτιστών. Ωστόσο, η Ε.Φ. - η οποία βρισκόταν σε σύγχυση και αντιδρούσε με σπασμωδικές κινήσεις - δεν κατάφερε να προσφέρει την κατάλληλη υποστήριξη με βαρέα όπλα στην ΕΛΔΥΚ. Μόνο στο σημείο απόβασης το 251 ΤΟ της Εθνικής Φρουράς πρόβαλε αντίσταση στους Τούρκους στρατιώτες, ωστόσο η δυσμενή για τους Κύπριους αναλογία και η συνεχιζόμενη ενίσχυση των τουρκικών δυνάμεων απέτρεψε την αποτελεσματική αντίσταση. Ως, το μεσημέρι, είχαν αποβιβαστεί όλοι οι Τούρκοι στρατιώτες, φτάνοντας τους 6.000, καθώς και οι προμήθειες.

Το βράδυ της 20ης προς 21η Ιουλίου η ΕΛΔΥΚ διατάχθηκε να πραγματοποιήσει επίθεση στο θύλακα Λευκωσίας - Αγύρτας, παραβλέποντας το σχέδιο «Αφροδίτη Ένα», που προέβλεπε αντεπίθεση στο προγεφύρωμα Κυρήνειας - Λευκωσίας. Στην επίθεση που συμμετείχαν και οι περισσότερες μονάδες της ΕΦ, οι ελληνικές δυνάμεις κατάφεραν να διεισδύσουν βαθιά στο εσωτερικό του θύλακα φτάνοντας σε απόσταση μόλις δύο χιλιόμετρα από την βάση των τουρκικών δυνάμεων το Κιόνελλι. Οι Τούρκοι όμως, κατάφεραν να διατηρήσουν τις θέσεις τους ως το πρωί, οπότε με τη συνδρομή της αεροπορίας κατάφεραν να αντεπιτεθούν στην ΕΛΔΥΚ, η οποία εξαναγκάστηκε σε υποχώρηση. Από πολλούς μελετητές, η επίθεση στους

τουρκοκυπριακούς θύλακες θεωρήθηκε λανθασμένη, καθώς η στρατιωτική ηγεσία σε Ελλάδα και Κύπρο έπρεπε να εστιάσει στο προγεφύρωμα Κυρήνειας - Λευκωσίας.

Με τις δυνάμεις της ΕΛΔΥΚ και της Εθνικής Φρουράς διασκορπισμένες να επιτίθενται στους τουρκοκυπριακούς θύλακες, οι Τούρκοι ενίσχυσαν με νέες μονάδες το προγεφύρωμα της Λευκωσίας. Την ίδια στιγμή, υπήρξε και μία ακούσια μετακίνηση πληθυσμών, καθώς οι Τουρκοκύπριοι πολίτες που βρίσκονταν μέσα στους θύλακες, που δέχονταν επίθεση από τις ελληνοκυπριακές δυνάμεις, κατέφευγαν στο Βορρά ζητώντας την προστασία του τουρκικού στρατού, ενώ αντίστοιχα οι Ελληνοκύπριοι, προσπαθώντας ν' αποφύγουν τον τουρκικό στρατό και τους βομβαρδισμούς κατευθύνοναν προς το Νότο.

Οι ενισχύσεις από την Ελλάδα

Καθ' όλη τη διάρκεια της πρώτης μέρας της εισβολής, η Αθήνα, πέραν του διπλωματικού μαραθωνίου στον οποίο είχε επιδοθεί, προσπάθησε να στείλει και ορισμένες ενισχύσεις στην Κύπρο. Προσπάθεια ωστόσο, που θα στεφθεί από αποτυχία. Τη νύχτα της 20ης προς 21η Ιουλίου επρόκειτο να μεταφερθεί με 4 αεροπλάνα Boeing 707 της Ολυμπιακής Αεροπορίας η Β' Μοίρα Καταδρομών από τη Θεσσαλονίκη. Η διαδρομή προέβλεπε ενδιάμεσο σταθμό το αεροδρόμιο της Σούδας στα Χανιά και από εκεί θα κατέληγε στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Ωστόσο, η μεταφορά ακυρώθηκε όταν 10 λεπτά μετά την προσγείωση στο αεροδρόμιο της Σούδας διαπιστώθηκε θραύση τεσσάρων ελαστικών στο δεξιό σύστημα τροχοδρομήσεως στο ένα από τα αεροπλάνα.

Η δεύτερη προσπάθεια είχε πιο δραματικό αποτέλεσμα. Τη νύχτα της 21ης προς 22ας Ιουλίου 15 μεταγωγικά αεροπλάνα Νοράτλας, μετέφεραν από το αεροδρόμιο των Χανίων στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας την Α' ΜΚ. Δύο αεροπλάνα έχασαν τον προσανατολισμό τους και προσγειώθηκαν στη Ρόδο. Τα υπόλοιπα 13 κατάφεραν να φτάσουν μέχρι τη Λευκωσία πετώντας χαμηλά κάτω από τα ραντάρ. Δυστυχώς, όταν ξεκίνησαν την προσγείωση στο αεροδρόμιο οι μονάδες πυροβολικού της Εθνικής Φρουράς, θεωρώντας πως επρόκειτο για τουρκικά αεροσκάφη πρόσεβαλαν με αντιαεροπορικά βλήματα τα Νοράτλας, καταρρίπτοντας το τρίτο από αυτά και να χτυπηθεί άσχημα ένα άλλο. Μόνο ένας καταδρομέας σώθηκε από το καταρριφθέν αεροσκάφος.

Στις 22 Ιουλίου ολοκληρώθηκε ο Αττίλας Ι. Το πρωί εκείνης της ημέρας ξεκίνησε η αποβίβαση νέων στρατευμάτων από την Τουρκία, τα οποία κατέλαβαν την Κυρήνεια στις 11:34, ενώ ακολούθησε η συνένωση με τον θύλακα του Αγίου Ιλαρίωνα, ολοκληρώνοντας το προγεφύρωμα Κυρήνειας - Λευκωσίας. Στις 16:00 το απόγευμα της 22 Ιουλίου 1974 άρχισε να ισχύει η κατάπαυση του πυρός, όπως είχε συμφωνηθεί. Αν και οι βομβαρδισμοί σταμάτησαν αμέσως, τμήματα του τουρκικού στρατού συνέχισαν τις μάχες στο έδαφος προκειμένου να διευρύνουν το ήδη κατεχόμενο κομμάτι. Το ίδιο βράδυ οι δυνάμεις της ΕΛΔΥΚ απέτρεψαν επίθεση του τουρκικού στρατού στο στρατόπεδό της στο Γερόλακκο και στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

Εν τω μεταξύ, οι πολιτικές εξελίξεις σε Αθήνα και Λευκωσία ήταν ραγδαίες. Στη Λευκωσία παραιτείται ο Νικόλαος Σαμψών, ενώ στην Αθήνα επέρχεται η μεταπολίτευση. Την ίδια στιγμή ξεκινούν στη Γενεύη οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Τέλος, στις 6 Αυγούστου και ενώ ισχύει η κατάπαυση του πυρός, τουρκικές μονάδες καταλαμβάνουν τον Καραβά και τη Λάπηθο.

Αττίλας II

Η δεύτερη φάση του Αττίλα ξεκίνησε αμέσως μετά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων στη Γενεύη. Ξεκίνησε το πρωί της 14ης Αυγούστου με τα τουρκικά στρατεύματα να κινούνται στο ανατολικό μέτωπο, το οποίο κατέρρευσε σε λίγες ώρες. Η πεδιάδα της Μεσαορίας κατελήφθη αμέσως, ενώ οι Τούρκοι στρατιώτες έφτασαν βορείως της Αμμοχώστου, όπου και σταμάτησαν, επειδή, κανένα σχέδιο της Τουρκίας δεν προέβλεπε κατάληψη της πόλης. Την επόμενη ημέρα, οι τουρκικές δυνάμεις περιορίστηκαν στο να συνενώσουν τον τουρκοκυπριακό θύλακα της πόλης, που βρισκόταν μέσα στο κάστρο.

Οι Ελληνοκύπριοι, που κατοικούσαν στο νέο τμήμα της πόλης, στα Βαρόσια, είχαν ήδη εγκαταλείψει την πόλη. Τελικά, τα τουρκικά στρατεύματα κατέλαβαν ολόκληρη την Αμμόχωστο την 17η Αυγούστου, μία μέρα μετά την κατάπαυση του πυρός.

Παράλληλα, τμήματα του τουρκικού στρατού κινήθηκαν προς την εγκαταλελειμμένη από τους κατοίκους της Λάρνακα. Η προέλασή τους ωστόσο, σταμάτησε στο χωριό Τρούλλοι. Μέσα από το χωριό περνάει πλέον και η πράσινη γραμμή.

Εν τω μεταξύ, στο δυτικό μέτωπο η επίθεση των Τούρκων ξέσπασε την 15η Αυγούστου. Μέσα σε μέρα καταλήφθηκε η πόλη της Μόρφου, παρά την άμυνα που προέβαλαν οι άντρες του 11ου Τακτικού Συγκροτήματος. Το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ καταλήφθηκε ύστερα από μάχες 3 ημερών από τρεις λόχους της δύναμης. Τέλος, μέσα στη Λευκωσία, τμήματα της Εθνικής Φρουράς κατάφεραν με επιτυχία να διατηρήσουν τον έλεγχο της συνοικίας του Αγίου Παύλου στα δυτικά του φρουρίου της Λευκωσίας.

Με το τέλος της δεύτερης φάσης του Αττίλα, η Τουρκία κατείχε το 36.2% της επιφάνειας του νησιού, ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό που ζητούσε κατά τις διαπραγματεύσεις της Γενεύης (34%).

